

IN ÉÉN VONNIS : INTERNATIONALE BEVOEGDHEID EN DE TEGENVORDERING UIT EEN ANDERE OVEREENKOMST, PLUS DE VERJARING EN INTERESTEN ONDER EEN CISG-KOOP¹

Kristof ROOX

Assistent I.P.R. – Universiteit Gent
Advocaat – Crowell & Moring**I. INLEIDING**

Het vonnis d.d. 29 januari 2001 van de Rechtbank van Koophandel te Ieper is een mooie illustratie van de wisselwerking tussen de diverse nationale en internationale (verwijzings-) regels die op een internationale koopovereenkomst van toepassing kunnen zijn. De feiten kunnen als volgt worden samengevat. Een Italiaanse fabrikant verkocht en leverde in 1998 diverse koelinstallaties aan een in België gevestigde groothandelaar. Deze laatste weigerde de koopprijs te betalen. De Italiaanse vennootschap stelde daarom een betalingsvordering in voor de Rechtbank van Koophandel te Ieper. De Belgische groothandelaar betwiste de verschuldigde bedragen niet, maar verwees naar problemen die hij in verleden had gekend met koopwaar van de Italiaanse fabrikant. Meer bepaald had de Italiaanse fabrikant hem in 1993 een gebrekkig diepvrieseiland verkocht. Volgens een deskundigenonderzoek - dat was bevolen op vordering van één van de afnemers van de Belgische groothandelaar - was het gebrek technisch en feitelijk toe te rekenen aan de Italiaanse fabrikant. Aangezien de financiële gevolgen van deze gebrekkige levering nog niet waren geregeld, zag de Belgische groothandelaar zijn kans schoon om dit probleem te vereffenen in de procedure die nu door de fabrikant was ingesteld. Hij betaalde de Italiaanse fabrikant gedeeltelijk voor de recente levering, en stelde daarnaast een tegenvordering in om schadevergoeding te bekomen voor de gebrekkige levering uit 1993. Het saldo van de hoofdvordering kon volgens de Belgische groothandelaar dan worden gecompenseerd met het bedrag van de tegenvordering.

II. DE INTERNATIONALE BEVOEGDHEID VAN DE BELGISCHE RECHTBANKEN**a. A. Internationale bevoegdheid die onbetwist bleef**

Het is in de eerste plaats opmerkelijk dat de partijen geen aandacht hebben besteed aan de bevoegdheidsproblematiek. De procedure was nochtans ingesteld door een Italiaanse eiseres tegen een Belgische verweerster. Bijgevolg moest de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken worden onderzocht aan de hand van het EEX². Niettegenstaande dit belangrijk bevoegdheids- en executieverdrag op 1 maart 2002 werd vervangen door de Brussel I-Vo³, blijft

¹ Met dank aan Prof. Dr. Johan Erauw voor zijn kritische lezing van de ontwerptekst.

² Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Brussel op 27 september 1968, *PB L* 299 van 31 december 1972, aangepast door de Toetredingsverdragen van 9 oktober 1978, 25 oktober 1982 en 26 mei 1989 (hierna "EEX").

³ Verordening (EG) Nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *PB L* 12 van 12 januari 2001,1 (hierna "Brussel I-Vo").

(continued...)

de interpretatie van het EEX van belang bij de uitleg van de begrippen van deze nieuwe Verordening⁴. Uit het vonnis blijkt dat de betrokken partijen de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken niet hebben betwist. Dit komt neer op een stilzwijgende aanvaarding van de bevoegdheid. Dit is mogelijk op basis van artikel 18 EEX (artikel 24 Brussel I-Vo), dat bevoegdheid verleent aan het gerecht van de staat voor wie de verweerder verschijnt tenzij de verschijning enkel tot doel heeft de bevoegdheid te betwisten, of indien er een ander gerecht bestaat dat krachtens artikel 16 EEX (artikel 22 Brussel I-Vo) bij uitsluiting bevoegd is. Rechtbanken moeten dus niet ambtshalve hun bevoegdheid onderzoeken tenzij het een materie betreft die onder de exclusieve bevoegdheidsregels valt. De partijen hebben in het voorliggend geschil wellicht geen aandacht besteed aan de bevoegdheidsproblematiek aangezien de Italiaanse eiseres de vordering had gebracht voor de rechtbank van de woonplaats van de Belgische verweerder. Bijgevolg zijn de Belgische rechtbanken bevoegd krachtens artikel 2 EEX (artikel 2 Brussel I-Vo)⁵.

B. Bevoegdheid op tegeneis

Het is echter niet omdat er voor het *forum rei* wordt gedaagd dat een geschil geen interessante bevoegdheidsvragen meer kan hebben. Het besproken vonnis is hier een mooi voorbeeld van. Er rees geen enkel probleem wat de hoofdvordering van de Italiaanse eiseres betreft. Dit is echter niet het geval voor de tegenvordering van de Belgische verweerder. Artikel 2 EEX kan niet worden toegepast aangezien de verweerder op tegenvordering gevestigd is in Italië. Op het eerste gezicht zou men dan geneigd zijn om bevoegdheid te ontlenen aan artikel 6(3) EEX (artikel 6(3) Brussel I-Vo). Dit artikel bepaalt dat de rechtbank die bevoegd is om kennis te nemen van de hoofdvordering, eveneens bevoegd is om te oordelen over de tegenvordering. Artikel 6(3) EEX en Brussel I-Vo vereisen echter dat de tegenvordering moet voortspuiten uit de overeenkomst of een rechtsfeit waarop de oorspronkelijk eis gegrond is⁶. Dit lijkt in casu niet het geval te zijn aangezien de tegenvordering haar oorsprong vindt in een andere koopovereenkomst tussen partijen. Wat de tegenvordering van de Belgische verweerder betreft, kan de internationale bevoegdheid van de Belgische gerechten op het eerste gezicht bijgevolg niet op artikel 6(3) EEX zijn gebaseerd.

Dit zou althans de redenering zijn wanneer men artikel 6(3) EEX niet aan een nader onderzoek zou onderwerpen. In het *Danvaern* arrest van 13 juli 1995 heeft het Hof van Justitie een onderscheid gemaakt tussen vorderingen die zijn ingesteld om een afzonderlijke

(...continued)

Inhoudelijk bevat de Brussel I-Vo weinig ingrijpende veranderingen t.a.v. het EEX. In de Brussel I-Vo wordt rekening gehouden met een aantal technologische wijzigingen en wordt bepaalde EEX-rechtspraak van het Hof van Justitie geïncorporeerd. De belangrijkste wijziging situeert zich op het vlak van artikel 5(1) EEX (*cf. infra*). Voor een analyse van de Brussel I-Vo, zie COUWENBERG, I. en PERTEGÁS SENDER, M., "Recente ontwikkelingen in het Europees bevoegdheids- en executierecht", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER, M., *Het nieuwe Europese IPR : van verdrag naar verordening*, Intersentia, Antwerpen, 31-68 ; SCHMIDT, G.E., "De EEX-Verordening: de volgende stap in het Europees procesrecht, *NIPR* 2001, 150 e.v. ; TRAEST, M., "Internationaal Privaatrecht in verordeningen: een verdere stap in de ontwikkeling van een Europees Internationaal Privaatrecht", *A.J.T.* 2000-01, 537 e.v.;

⁴ VANDEKERCKHOVE, K., "Interpretatie van het Europees IPR", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER, M. (eds), *Het nieuwe Europese IPR : van verdrag naar verordening*, Intersentia, Antwerpen, 27.

⁵ Artikel 2 EEX verleent internationale bevoegdheid aan de gerechten van de staat waar de woonplaats of zetel van de verweerder zich bevindt.

⁶ ERAUW, J., "Niet-uitsluitende bevoegdheidsgronden", in VAN HOUTTE, H. EN PERTEGÁS SENDER (ed.), *Europese IPR-Verdragen*, Leuven, Acco, 1997, 112-114.

veroordelende uitspraak te bekomen en vorderingen die louter als verweermiddel worden ingeroepen⁷. De feiten in het *Danvaern* arrest zijn gelijklopend aan de tactiek van de Belgische verweerster in het hier besproken geschil : het betrof ook een tegenvordering die gelijk was aan het bedrag van de hoofdvordering zodat er een gerechtelijke compensatie kon plaatsvinden. Volgens het Hof van Justitie is een tegenvordering die een gerechtelijke compensatie tot doel heeft geen tegenvordering in de zin van artikel 6(3) EEX maar een verweermiddel op hoofdvordering waarvan de gegrondheid valt onder het toepasselijk nationaal recht. Dit betekent dat de vraag of de Rechtbank van Koophandel te Leper al dan niet bevoegd was om kennis te nemen van de tegenvordering helemaal niet aan de orde is. Deze rechtspraak kan worden bekritiseerd. Het volstaat immers dat een verweerder eender welke tegenvordering instelt, deze herleidt tot het bedrag van de hoofdvordering en vervolgens gerechtelijke compensatie vraagt om te ontsnappen aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 6(3) EEX.

Er bestaat overigens discussie omtrent de interpretatie van artikel 6(3) EEX. Volgens het Rapport JENARD volstaat het dat de tegenvordering verknocht is aan de hoofdvordering⁸. Het gebruik van deze terminologie doet onmiddellijk de vraag rijzen of samenhang in de zin van artikel 22 EEX (artikel 28 Brussel I-Vo)⁹ volstaat. Deze vraag werd spijtig genoeg onbeantwoord gelaten door het Hof van Justitie in het reeds genoemde *Danvaern* arrest. Volgens een letterlijke interpretatie van artikel 6(3) EEX is dit artikel restrictiever dan "samenhang" in artikel 22 (EEX)¹⁰. Advocaat-Generaal LEGER was van oordeel dat artikel 6(3) EEX niet kon worden uitgelegd aan de hand van de interpretatie van het begrip samenhang in artikel 22 EEX¹¹. Ook ERAUW stelt dat de "gewone samenhang kennelijk niet altijd genoeg is"¹². GAUDEMET-TALLON pleit daarentegen voor een teleologische interpretatie van artikel 6(3) EEX¹³. Volgens deze auteur streven artikel 6(3) EEX en artikel 22 EEX dezelfde doelstelling na, met name het centraliseren van met elkaar verbonden vorderingen voor één rechtbank. Samenhang in de zin van artikel 22 EEX tussen hoofd- en tegenvordering volstaat met andere woorden voor haar om artikel 6(3) EEX te kunnen toepassen. Ook in de rechtspraak kan deze opvatting worden teruggevonden¹⁴.

Het is de vraag of deze interpretatie standhoudt in het licht van het *Leathertex* arrest van het Hof van Justitie¹⁵. In dit arrest heeft het Hof geoordeeld dat twee gelijkwaardige contractuele vorderingen die uit dezelfde overeenkomst voortvloeien niet noodzakelijk door één gerecht moeten worden beoordeeld. Het argument van GAUDEMET-TALLON om vorderingen voor één rechtbank te centraliseren om een versnippering van bevoegdheden te voorkomen, kan o.i. dan ook niet langer worden gehanteerd om aan artikel 6(3) EEX dezelfde interpretatie te

⁷ H.v.J. 13 juli 1995, nr. C 341-93, (*Danvaern Production/Schuhfabriken Otterbeck GmbH & Co*), *Jur.* 1995, I, 2053.

⁸ JENARD, P., "Rapport over het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerleggingen van beslissingen in burgerlijke en handelszaken", *P.B. C.* 59, 5 maart 1979, 28. Deze tekst - evenals tal van andere documenten - kan ook worden teruggevonden op de website van het Instituut voor Internationaal Privaatrecht van de Universiteit van Gent (<http://www.ipr.be>).

⁹ Ook deze bepaling werd inhoudelijk niet gewijzigd bij de overgang van het EEX naar de Brussel I-Vo.

¹⁰ Zie ook, HUET, A., noot onder Cass. (Fr.) 18 februari 1994, *J.D.I.* 1995, 151.

¹¹ Zie Adv.-Gen. LEGER in zijn conclusie voor het arrest *Danvaern*, noot nr. 6., nr. 44 e.v.

¹² ERAUW, J., o.c., 113. Zie ook: KROPHOLLER, J., *Europäisches Zivilprocebrecht*, Heidelberg, V. Recht und Wirtschaft, 1996, 150 e.v.

¹³ GAUDEMET-TALLON, H., noot onder H.v.J. 13 juli 1995, *R.C.D.I.P.* 1996, 146-152.

¹⁴ Hof Amsterdam 27 januari 1994, *NIPR* 1994, 307 ; Rb. Maastricht 15 oktober 1992, *NIPR* 1993-94, 273;

¹⁵ H.v.J. 5 oktober 1999, nr. C 420-97 (*Leathertex Divisione Sintetici SpA/Bodetex BVBA*), *T.B.H.* 1999, 170.

geven dan aan artikel 22 EEX¹⁶. Bovendien heeft het Hof van Justitie in het *Elephanten Schuh* arrest geoordeeld dat artikel 22 EEX niet bevoegdheidstoewijzend is en enkel van toepassing is wanneer samenhangende vorderingen bij de gerechten van twee of meer verdragsluitende staten zijn gebracht¹⁷. Bijgevolg kan de interpretatie van artikel 22 EEX niet worden gehanteerd in het kader van artikel 6(3) EEX aangezien het geschil bij de toepassing van dit artikel slechts hangende is voor het gerecht van één verdragsluitende staat¹⁸. Een ruime interpretatie van artikel 6(3) EEX zou er overigens te vaak op neerkomen dat de eiser op tegenvordering voor zijn eigen rechtbanken kan procederen. Dit strookt niet met de omstandigheid dat de nevenschikte bevoegdheidsgronden in de artikelen 5 en 6 EEX strikt moeten worden geïnterpreteerd, noch met de terughoudendheid van het EEX t.a.v. het *forum actoris*. Een uitspraak van het Hof van Justitie over de interpretatie van artikel 6(3) EEX dringt zich dan ook op.

C. Een eventuele zelfstandige bevoegdheidsgrond voor de tegenvordering

In de hypothese dat er in casu sprake zou zijn van een werkelijke tegenvordering en de andere toepassingsvoorwaarden van artikel 6(3) EEX niet zouden zijn vervuld, rijst de vraag of er wat de tegenvordering betreft bevoegdheid kan worden ontleend aan een andere bevoegdheidsgrond uit het EEX. Artikel 5(1) EEX verleent inzake verbintenissen uit overeenkomst een alternatieve bevoegdheidsgrond door de rechtbanken van de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt bevoegd te verklaren¹⁹. De bepaling van deze plaats van uitvoering geeft in de praktijk vaak aanleiding tot moeilijkheden. Deze plaats moet immers worden vastgesteld aan de hand van het toepasselijk recht²⁰.

De verbintenis die in casu aan de tegeneis ten grondslag lag, was de leveringsverplichting van de Italiaanse verkoper. Bij gebreke aan aanduiding van de plaats van levering in de overeenkomst, moet de rechter wiens internationale bevoegdheid in vraag wordt gesteld, aan de hand van het recht dat krachtens zijn eigen collisieregels de overeenkomst tussen de partijen beheerst, onderzoeken of de betwiste verbintenis binnen zijn rechtsgebied is uitgevoerd of diende te worden uitgevoerd²¹. Het geschil op tegenvordering betreft een

¹⁶ Zie ook ANCEL, M., noot onder Cass. (Fr.) 25 januari 2000, *R.C.D.I.P.* 1996, 464-473.

¹⁷ H.v.J. 24 juni 1981, nr. 150/80 (*Elephanten Schuh/Jacqmain*), *Jur.* 1981, 1671.

¹⁸ In deze zin : Cass. (Fr.) 25 januari 2000, *R.C.D.I.P.* 1996, 462-464.

¹⁹ Deze bevoegdheidsgrond werd behouden in artikel 5(1) Brussel I-Vo. Verbintenissen uit overeenkomsten kunnen nog steeds voor de rechter van de plaats van uitvoering van de betwiste verbintenis worden gebracht (artikel 5(1)a. Brussel I-Vo). Nieuw is dat het *forum executionis contractus* voor twee overeenkomsten wordt vastgelegd. Voor internationale koopovereenkomsten van roerende goederen wordt dit forum gesitueerd op de plaats waar de goederen volgens de overeenkomst werden geleverd of geleverd hadden moeten worden. De internationale levering van diensten wordt geacht te zijn uitgevoerd op de plaats waar, volgens de overeenkomst, de diensten werden of hadden moeten worden geleverd (artikel 5(1)b. Brussel I-Vo). Als artikel 5(1)b. Brussel I-Vo niet van toepassing is, wordt teruggegrepen naar de hoofdregel (artikel 5(1)c. Brussel I-Vo). Voor interpretatieproblemen in verband met artikel 5(1)b. Brussel I-Vo, zie: SCHMIDT, G.E., "De EEX-Verordening: de volgende stap in het Europese procesrecht, *NIPR* 2001, 153-157).

²⁰ ROOX, K., "De vereenvoudiging van het Belgisch conflictenrecht inzake internationale koopovereenkomsten tengevolge van de opzegging van het Verdrag van Den Haag van 1955", *A.J.T.* 1999, 143.

²¹ H.v.J. 6 oktober 1976, nr. 12/76, (*Tessili/Dunlop*), *Jur.* 1976, 1473, bevestigd in H.v.J. 15 januari 1987, nr. 266/85, (*Shenavai/Kreischer*), *Jur.* 1987, 239, H.v.J. 29 juni 1994, nr. 288/92, (*Custom Made/Stawa Metallbau*), *Jur.* 1994, I, 2913 en H.v.J. 28 september 1999, nr. C-440/97, (*GIE Groupe Concorde e.a./Kapitein van het schip "Suhadwarno Panjar"* e.a.), <http://curia.eu.int> of <http://www.ipr.be> ;

internationale koop van roerende lichamelijke zaken uit 1993. Dit betekent dat de conflictregels van het Verdrag van Den Haag van 15 juni 1955 nog toepasselijk waren²². Overeenkomstig artikel 2, lid 1 van het Verdrag van Den Haag van 1955 wordt een internationale koopovereenkomst beheerst door de interne wet van het door de contracterende partijen aangewezen land. Indien er geen rechtskeuze werd gedaan, wordt de overeenkomst beheerst door de interne wet van het land waar de verkoper zijn gewoon verblijf heeft op het ogenblik dat hij het order ontvangt. In casu zou de toepassing van het Verdrag van Den Haag van 1955 tot gevolg hebben dat de internationale koopovereenkomst wordt beheerst door het Italiaans recht. Belangrijk evenwel is dat het Italiaans recht uniform kooprecht bevat. Het Weens Koopverdrag ("CISG")²³ is immers op 1 januari 1988 in Italië in werking getreden zodat de "plaats van uitvoering" in het bevoegdheidsonderzoek op tegenvordering moet worden bepaald aan de hand van het CISG²⁴. Meer bepaald moet artikel 31 CISG worden toegepast. Uit artikel 31 CISG blijkt dat de goederen haalbaar zijn aangezien de verkoper deze in zijn vestigingsplaats ter beschikking stelt aan de koper. De gezamenlijke toepassing van artikel 5(1) EEX en artikel 31 CISG resulteert dus in de bevoegdheid van de Italiaanse rechtbanken.

Uit hetgeen voorafgaat blijkt dat het niet uitgesloten is dat de Rechtbank van Koophandel te Leper niet bevoegd was om kennis te nemen van de tegenvordering van de Belgische groothandelaar. Het is jammer dat de Italiaanse eiseres geen gebruik heeft gemaakt van deze mogelijkheid om de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken te betwisten en de bevoegdheid stilzwijgend heeft aanvaard (artikel 18 EEX). De bevoegdheidsproblematiek had nochtans nuttige inzichten kunnen opleveren, in het bijzonder over de interpretatie van artikel 6(3) EEX dat tot op heden weinig aandacht heeft gekregen in de Belgische rechtspraak en rechtsleer.

III. DE NIET CONFORME LEVERING ONDER HET CISG

A. De rechtstreekse en onrechtstreekse toepassing van het CISG

De waarde van het besproken vonnis ligt voornamelijk in een correcte analyse en interpretatie van het toepasselijk recht. Wat de hoofdvordering betreft, stelt de rechtbank terecht dat deze wordt beheerst door het CISG. De vordering heeft immers betrekking op een in 1998 gesloten internationale koopovereenkomst tussen twee partijen die beiden in verschillende CISG-verdragstaten zijn gevestigd²⁵. Bijgevolg is uit hoofde van artikel 1(1)(a) het CISG *rechtstreeks* van toepassing zonder de tussenkomst van een verwijzingsregel. Hierboven werd er reeds op gewezen dat ook de tegenvordering wordt beheerst door het CISG, doch op *onrechtstreekse* wijze via de verwijzingsregels van het Verdrag van Den Haag van 1955. Het vonnis is dan ook een mooie illustratie van de rechtstreekse en eveneens van de onrechtstreekse toepassing van het CISG.

²² Verdrag inzake de op de internationale koop van roerende lichamelijke zaken toepasselijke wet, gesloten te Den Haag op 15 juni 1955. Dit Verdrag is in België van kracht sedert 1 september 1964 (Wet van 21 september 1962, *B.S.*, 29 september 1964), maar werd opgezegd met ingang van 1 september 1999 (zie ROOX, K., o.c., 146).

²³ Verdrag van de Verenigde Naties inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gesloten te Wenen op 11 april 1980, bekrachtigd bij wet van 4 september 1996, *B.S.*, 1 juli 1997.

²⁴ Artikel 1 (1)(b) CISG bepaalt dat het CISG onrechtstreeks van toepassing kan zijn indien de collisiesregels naar het recht van een verdragstaat verwijzen.

²⁵ Het CISG is in België op 1 november 1997 in werking getreden en in Italië op 1 januari 1998.

B. De onderzoeks- en klachtplicht van de koper

De tegenvordering van de Belgische verweerster was gebaseerd op de niet conformiteit van het in 1993 geleverde diepvrieseiland. Het CISG verleent in het geval van een gebrekkige levering een hele reeks remedies aan de benadeelde koper. Deze remedies zijn weliswaar afhankelijk van een onderzoeks- en klachtplicht van de koper t.a.v. de verkoper. Krachtens artikel 38 CISG moet de koper bij de ontvangst van de geleverde zaken of zo spoedig mogelijk daarna, de nog niet goedgekeurde zaken op de aanwezigheid van eventuele gebreken onderzoeken. En wanneer hij een tekortkoming constateert, moet hij volgens artikel 39 CISG de verkoper binnen een redelijke termijn daarvan op de hoogte brengen. Indien de koper de verkoper niet op een tijdige en gepaste wijze op de hoogte brengt van het gebrek, verliest hij het recht om zich te beroepen op de niet conformiteit²⁶.

De Rechtbank van Koophandel te Leper is tot het besluit gekomen dat de Belgische koper haar onderzoeks- en klachtplicht had nageleefd. (i) *Onderzoeksplicht* : Uit het vonnis kan niet worden afgeleid wanneer de koopwaar werd geleverd. Er is enkel sprake van een factuur van 15 februari 1993. Volgens de rechtbank is het niet duidelijk wanneer het gebrek zich heeft gemanifesteerd, maar er is daarvan voor de eerste maal sprake in een schrijven van 27 oktober 1994 van de Belgische verweerster aan de Italiaanse fabrikant. Dit betekent dat er meer dan anderhalf jaar was verstreken tussen het ogenblik van levering en de datum van de ontdekking van het gebrek. Het is dan ook maar de vraag of de Belgische koper de geleverde goederen wel tijdig en op gepaste wijze heeft gekeurd, aangezien de keuring dient te gebeuren binnen een "gelet op de omstandigheden, zo kort mogelijke termijn". Volgens de rechtbank kon het gebrek bij een redelijke inspectie in de zin van artikel 38 CISG niet door de koper worden ontdekt aangezien het verborgen bleef en het slechts ingevolge een voortgezet gebruik over een zekere periode aan het licht is gekomen²⁷. (ii) *Klachtplicht* : Verder stelde de rechtbank vast dat de fabrikant in een fax van 16 november 1994 een oplossing had aangeboden en in een fax van 16 februari 1996 bovendien had bevestigd dat hij "sinds het begin" had verkozen om de zaak te regelen. Dit impliceerde volgens de rechtbank dat de Italiaanse fabrikant op de hoogte was gebracht van het gebrek zodra de Belgische groothandelaar er kennis van had gekregen tengevolge van klachten van zijn cliënteel. Gelet op de naleving van de onderzoeks- en klachtplicht onder het CISG was de Belgische verweerster volgens de rechtbank "niet vervallen van haar recht om zich op de niet conformiteit van de in 1993 geleverde koelbanken te beroepen tegenover hoofdeiseres".

IV. HET RECHT TOEPASSELIJK OP DE VERJARING VAN DE VORDERING WEGENS NIET CONFORME LEVERING

A. De verjaring als apart statuut

Niettegenstaande de Belgische verweerster op hoofdvordering haar onderzoeks- en klachtplicht was nagekomen, argumenteerde de Italiaanse fabrikant dat de tegenvordering toch ongegrond was. De tegenvordering wegens niet conforme levering zou immers zijn verjaard

²⁶ HERBOTS, J.H., "Verplichtingen van de verkoper", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER (ed.), *Europese IPR-Verdragen*, Leuven, Acco, 1997, 142 e.v.

²⁷ Zie ook in deze zin: D'ARCY, L., MURRAY, C., EN CLEAVE, B., *Schmitthoff's Export Trade : The law and Practice of International Trade*, Londen, Sweet & Maxwell, 2000, 94 ; BERTRAMS, R. en VAN DER VELDEN, F., *Overeenkomsten in het internationaal privaatrecht en het Weense Koopverdrag*, Zwolle, W.E.J. Tsjerk Willink, 1994, 154 ; VAN DER ZEE, O., *Het nieuwe recht van de internationale koop-Verkoop*, Antwerpen, Maklu, 1993, 32-33;

aangezien deze slechts op 17 februari 2000 in de procedure op hoofdvordering bij conclusie werd ingesteld (terwijl de gebrekkige koopwaar werd geleverd in 1993).

Ook hier weer rees de vraag aan de hand van welk recht de verjaringsproblematiek moest worden behandeld. Het CISG kon niet worden toegepast. Het CISG bevat enkel regels met betrekking tot de totstandkoming van internationale koopovereenkomsten en de rechten en verplichtingen van de contractpartijen. De problematiek van de verjaring van vorderingen uit internationale koopovereenkomsten wordt behandeld in een afzonderlijk verdrag, met name de Verjaringsconventie van New York van 1974²⁸. Dit uniform verjaringsverdrag kan, zoals dit het geval is voor het CISG, rechtstreeks van toepassing zijn, of onrechtstreeks via de verwijzingsregels van de aangezochte rechter. Een rechtstreekse toepassing was in casu niet mogelijk. Noch Italië, noch België hebben de Verjaringsconventie geratificeerd. Bijgevolg moest worden onderzocht of de verwijzingsregels van de aangezochte (Belgische) rechter leidden tot het recht van een verdragsluitende staat. Ook dit was niet het geval. Het verjaringsstatuut is naar Belgisch internationaal privaatrecht immers onderworpen aan het recht dat de vordering in materieel opzicht beheerst. De verjaring van contractuele vorderingen wordt met andere woorden beheerst door de *lex contractus*, het recht dat op de overeenkomst van toepassing is²⁹. Dit betekende in casu dat de vraag naar de verjaring van de tegenvordering van de Belgische verweerster wordt beheerst door het Italiaans recht dat via de verwijzingsregels van het verdrag van Den Haag van 1955 de *lex contractus* uitmaakt (*cf. supra*). Ook de Rechtbank van Koophandel te Leper is tot dit besluit gekomen³⁰, doch zonder zich vragen te stellen bij de Belgische verwijzingsregels inzake de verjaring van een vordering. De rechtbank heeft onmiddellijk teruggегrepen naar het recht dat de koopovereenkomst uit 1993 beheerste zonder de verwijzingsregel te formuleren.

De conflictregel verwees dus naar het Italiaans recht. En omdat Italië de Verjaringsconventie niet heeft geratificeerd was het Italiaans gemeen recht van toepassing; meer bepaald artikel 1495, derde alinea van het Italiaans Burgerlijk Wetboek. Dit artikel bepaalt dat de vordering voor verborgen gebreken verjaart door verloop van één jaar vanaf de levering. De rechtbank is bijgevolg terecht tot het besluit gekomen dat de tegenvordering van de Belgische verweerster was verjaard, aangezien de niet conforme koopwaar werd geleverd in 1993, terwijl de tegenvordering werd ingesteld in 2000.

B. Een oproep tot ratificatie van de Verjaringsconventie

²⁸ Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods, gesloten te New York op 14 juni 1974, gewijzigd door het Protocol van Wenen van 11 april 1980, in ERAUW, J., en ROMMELAERE, C., Antwerpen, Kluwer, 2001, 89 (hierna ook "Verjaringsconventie" genoemd). Volgens de artikelen 8 en 10 van de Verjaringsconventie moet de koper de rechtsovereenkomst instellen tegen de verkoper binnen een termijn van vier jaar. Overeenkomstig artikel 9, lid 1 begint deze termijn te lopen bij het opeisbaar worden van de vordering. De Verjaringsconventie is overigens niet alleen van toepassing op vorderingen wegens niet conforme levering, maar op alle vorderingen die tussen de koper en de verkoper van een internationale koopovereenkomst kunnen ontstaan (contractbreuk, beëindiging, ongeldigheid, etc.). Voor een uitstekende bespreking van de Verjaringsconventie, zie BOELE-WOELKI, K., "De verjaring van vorderingen uit internationale koopovereenkomsten", *Europees Privaatrecht 1996*, GROSHEIDE, F., BOELE-WOELKI, K. (reds.), Koninklijke Vermande, Lelystad, 1997, 99-146.

²⁹ Artikel 10 §1(d) Europees Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, gesloten te Rome op 19 juni 1980, *PB*, L266 van 9 oktober 1980; Zie ook: Cass. 14 juli 1898, *Pas.* 1898, I, 274; VAN HECKE, G., en LENAERTS, K., *Internationaal Privaatrecht*, Story-Scientia, 1986, 311.

³⁰ Voor een gelijkaardig geschil, zie Antwerpen 20 december 1999, *R.W.* 2000-2001, 525.

De toepassing van nationaal verjaringsrecht op vorderingen uit internationale koopovereenkomsten kan dus tot onaangename verrassingen en onbillijke resultaten leiden. Dit is te wijten aan de omstandigheid dat diverse rechtsstelsels³¹ in een bijzonder korte verjaringstermijn voorzien die begint te lopen op het ogenblik van de levering van de goederen. Wanneer verborgen gebreken na het aflopen van deze korte termijn worden ontdekt, kan dit ertoe leiden dat de verjaringstermijn reeds is verstreken. Dit is onverzoenbaar met de klacht- en onderzoeksplicht in het CISG. Artikel 39, lid 2 CISG voorziet immers voor de kennisgeving van het gebrek aan conformiteit in een absolute vervaltermijn van twee jaar na de levering. Dit betekent dat een koper die zijn onderzoeks- en klachtplicht onder het CISG strikt naleeft, nog steeds geconfronteerd kan worden met een verjaring van zijn vordering onder het toepasselijk nationaal recht. Deze problemen kunnen enkel worden opgelost door een uniforme regeling van de verjaringstermijnen die aansluit op het uniform kooprecht uit het CISG. Gezien de volledige harmonisatie met het CISG - tot stand gebracht door het Protocol van 11 april 1980 -, zouden alle verdragstaten van het CISG moeten toetreden tot de Verjaringsconventie. Op deze wijze zouden internationale koopovereenkomsten kunnen worden beheerst door twee op elkaar afgestemde eenvormige verdragsregelingen. Het valt te betreuren dat de Verjaringsconventie in België zo goed als geen aandacht heeft gekregen en dat België bij de ratificatie van het CISG niet tegelijkertijd deze conventie en het bijhorend protocol heeft geratificeerd. Deze bijdrage is dan ook een oproep tot spoedige ratificatie van de Verjaringsconventie door België. Ondertussen kunnen partijen de onzekerheid aangaande de toepasselijke nationale verjaringsregels uiteraard opvangen door in de koopovereenkomst het toepasselijk verjaringsrecht aan te duiden. Het is echter weinig waarschijnlijk dat partijen bij het sluiten van de koopovereenkomst er aan denken te anticiperen op de verjaringsproblematiek via een expliciet rechtskeuzebeding.

V. INTERESTEN ONDER HET CISG

In het hier besproken vonnis was er ook discussie gerezen over de verschuldigde interesten. De Italiaanse eiseres vorderde vergoedende interesten à rato van 8% per jaar vanaf de ingebrekestelling van 10 september 1998 en 7% per jaar vanaf de datum van de gedinginleidende dagvaarding. De Italiaanse eiseres had deze vordering blijkbaar gegrond op haar algemene factuurvoorwaarden. Niettegenstaande de materie van de interesten aangeraakt wordt in artikel 78 CISG³², kunnen partijen in hun internationale koopovereenkomst de interesten bepalen die verschuldigd zijn bij laattijdige betaling. Artikel 6 CISG voorziet immers dat de partijen de toepassing van het CISG kunnen uitsluiten, afwijken van de bepalingen ervan, of de gevolgen daarvan wijzigen³³. Volgens de Rechtbank van Koophandel te Leper kon de Italiaanse eiseres de interesten echter niet vorderen op basis van haar algemene voorwaarden aangezien ze niet bewees dat de Belgische verweerster kennis had genomen van deze voorwaarden, laat staan dat zij die had aanvaard.

Dit nam volgens de rechtbank echter niet weg dat de Italiaanse eiseres geen interesten meer kon vorderen op grond van artikel 78 CISG. De rechtbank merkte terecht op dat het CISG de interestvoet niet bepaalt en dat deze naar Belgisch internationaal privaatrecht volgens de *lex*

³¹ De verjaringstermijn in Italië en Duitsland bedraagt bijvoorbeeld respectievelijk 1 jaar en 6 maanden.

³² Artikel 78 CISG : *Indien een partij tekort schiet in de betaling van de prijs of van enig ander achterstallig bedrag, heeft de andere partij recht op rente hierover, onverminderd haar recht op schadevergoeding overeenkomstig artikel 74*" (zie ook voetnoot 21).

³³ Antwerpen 20 december 1999, *R.W.* 2000-2001, 525.

contractus moet worden vastgesteld. Dit betekende in casu dat de interestvoet moest worden bepaald aan de hand van het Italiaans recht. Aangezien de Italiaanse eiseres had nagelaten de Italiaanse wettelijke interestvoet mee te delen, paste de rechtbank de Belgische wettelijke interestvoet toe van 7% per jaar vanaf de ingebrekestelling. Dit lijkt ons niet helemaal correct. Een rechter heeft immers de verplichting zelf de inhoud van het buitenlands recht op te zoeken wanneer de door de partijen verstrekte inlichtingen niet volledig zijn³⁴. Bovendien heeft de rechtbank uit het oog verloren dat interesten onder het CISG verschuldigd zijn vanaf het ogenblik dat de betaling moet gebeuren, en niet vanaf de datum van de ingebrekestelling³⁵. Tenslotte kan de vraag worden gesteld of de interestvoet wel aan de hand van de *lex contractus* moet worden beoordeeld. In het CISG moet immers een onderscheid worden gemaakt tussen interne en externe leemten. Externe leemten betreffen onderwerpen die niet door het CISG worden geregeld, zoals de verjaring van vorderingen uit internationale koopovereenkomsten. Dergelijke leemten moeten worden opgelost aan de hand van het via de verwijzingsregels toepasselijk nationaal recht. Interne leemten betreffen onderwerpen die binnen het toepassingsgebied van het CISG vallen, maar die niet op uitdrukkelijke wijze zijn geregeld, zoals de vraag naar de omvang van de interestvoet. Artikel 7, lid 2 CISG bepaalt dat interne leemten opgelost moeten worden aan de hand van de algemene beginselen waarop het CISG berust. Dit betekent dat aan het begrip "rente" in artikel 78 CISG een transnationale inhoud kan worden gegeven zodat eventueel een internationaal erkende interestvoet kan worden gehanteerd zonder dat er moet worden teruggegrepen naar het nationaal recht³⁶.

VI. BESLUIT

Het hier besproken vonnis is een mooie illustratie van de problemen die kunnen rijzen naar aanleiding van vorderingen uit internationale koopovereenkomsten. In de eerste plaats blijkt dat rechtspractici vaak worstelen met een correcte toepassing van het internationaal procesrecht³⁷. In dit opzicht moet ook niet uit het oog worden verloren dat de Brussel I-Vo op 1 maart 2002 het EEX heeft vervangen. De hier uiteengezette interpretatie van een aantal EEX-bepalingen blijft echter relevant onder de nieuwe Brussel I-Vo. Het vonnis legt bovendien één van de pijnpunten van het CISG bloot. Zelfs wanneer een koper zijn onderzoeks- en klachtplicht onder het CISG naleeft, kan hij nog steeds geconfronteerd worden met de verjaring van zijn vordering. De verjaring valt immers niet onder het CISG, maar - voor zover de Verjaringsconventie niet van toepassing is - onder het nationaal recht dat van toepassing is volgens de verwijzingsregels van de aangezochte rechter. Dit kan tot onbillijke resultaten leiden aangezien diverse rechtsstelsels in een bijzonder korte verjaringstermijn voorzien die niet te verzoenen is met de absolute termijn van twee jaar die artikel 39, lid 2 CISG voorziet, ook voor verborgen gebreken.

³⁴ Cass. 9 oktober 1980, *Pas.* 1981, I, 159.

³⁵ VAN HOUTTE, H., "Vergoeding wegens laattijdige betaling", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER (ed.), *Europese IPR-Verdragen*, Leuven, Acco, 1997, 277-280.

³⁶ Voor een verdere bespreking van deze problematiek, zie o.m. VAN HOUTTE, H., *o.c.*, 279; THIELE, C., "Interest on damages and rate of interest under article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods", <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/thiele.html> ; <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/e-text-78.html> BEHR, V., "The Sales Convention in Europe : From Problems in Drafting to Problem in Practice", <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/beh.html> ; FERRARI, F., "Uniform Application and Interest Rates Under the 1980 Vienna Sales Convention", <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/1ferrari.html> ; KONERU, P., "The International Interpretation of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: An Approach Based on General Principles", <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/koneru.html> ; BOELE-WOELKI, K., *o.c.*, 109, voetnoot 47 ;

³⁷ ROOX, K. en ERAUW, J., "Overeenkomsten", in ERAUW, J. e.a., *Overzicht van rechtspraak, Internationaal Privaatrecht en nationaliteitsrecht*, T.P.R. 1998/4, 1470-1490;

Partijen bij een internationale koopovereenkomst verkeren dus in de onzekerheid over de vraag of de toe te passen nationale verjaringsregeling de termijn van artikel 39, lid 2 CISG niet frustreert. Een ratificatie van de Verjaringsconventie dringt zich dan ook op. Hierdoor zou het eenvormig kooprecht uit het CISG worden aangevuld met een daarop aansluitende eenvormige verjaringsregeling.